

КАТЕГОРІЯ «ПРЕДИКАТНИЙ ЗЛОЧИН» У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

ГОНЧАРУК Владислав Леонідович - аспірант Національної академії
Служби безпеки України

УДК 343.2/.7
DOI 10.32782/LAW.2020.2.17

Сучасний стан законодавчого забезпечення протидії економічній злочинності, а також недоліки функціонування державної системи притягнення до кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання), майна здобутого злочинним шляхом перетворили кредитно-фінансову систему України на зону, сприятливу для поширення таких суспільно-небезпечних дій. Саме тому питання нормативного закріплення категорії «предикатний злочин» у вітчизняному кримінальному законодавстві опинилося в центрі фахової дискусії.

На підставі теоретичного узагальнення, аналізу вітчизняного законодавства та міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, набули розвитку нормативно-правові положення щодо характерних рис предикатного злочину. Сформовано авторське бачення до наукового доробку в цій сфері, а також щодо законодавчих аспектів закріплення визначення категорії «предикатний злочин» в Кримінальному праві України.

Подальше вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства в цій сфері має враховувати кілька аспектів, які визначають зміст цієї категорії, це, по-перше, легалізації (відмивання) майна, передує саме будь-яке кримінальне правопорушення, відповідальність за яке передбачена Кримінальним кодексом України; по-друге, саме ці злочинні діяння прямо чи опосередковано, повністю чи частково мають призводити до виникнення майна, що може стати предметом злочину, передбаченого ст. 209 КК України; по-третє, таку категорію «майно» необхідно розглядати

у розширеному значенні, а саме як будь-яку економічну вигоду, що може складатися з матеріальної власності або власності, що виражена в правах, а так само включає рухоме чи нерухоме майно та документи, які підтверджують право на таку власність або частку в ній.

Ключові слова: предикатний злочин, легалізація (відмивання) майна, суспільно небезпечні дії.

Постановка проблеми

Одними із проблемних питань сучасності є легалізація майна, одержаного злочинним шляхом, яка сьогодні є одним із найпоширеніших правопорушень у сфері економіки, та загальносвітова тенденція до її криміналізації вимагають наявності дієвих механізмів протидії їм як на державному, так і на міжнародному рівні. Оскільки такі явища своєю формою вираження мають суспільно небезпечні дії, які згідно з вітчизняним та міжнародним законодавством визначені як злочинні, особливого значення набувають саме кримінально-правові засоби захисту як економіки, так і національної безпеки.

У цілому ж загальновідомо, що саме законодавство при кримінальну відповідальність визначає, які діяння є кримінальними правопорушеннями та які негативні наслідки особи мають зазнати у разі їх вчинення, а відтак формує дієвий окремий механізм відповідного захисту.

«Легалізація (відмивання) майна» пов'язана з попереднім вчиненням різних

за тяжкістю та наслідками суспільно небезпечних діянь, які, як правило, здійснені за допомогою достатньо витончених схем ухилення від сплати податків і обов'язкових платежів під виглядом та в межах законної господарської діяльності, що руйнівним чином впливає як на розвиток національної економіки, так і на можливість реалізації національних інтересів.

Так, наприклад, згідно з офіційними даними станом на 17.10.2019 року в Україні здійснювалося досудове розслідування слідчими органів прокуратури у 147 кримінальних провадженнях за ознаками злочину, передбаченого ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом».

Кримінально-правова ж кваліфікація такого виду злочинної поведінки, процес без якого неможливий інститут кримінальної відповідальності, що передбачає в межах загального зіставлення складу вчиненого діяння і складу злочину, який передбачено відповідною статтею особливої частини Кримінального кодексу України, обов'язково передбачає встановлення ознак іншого складу злочину, котре передувало йому. У теорії кримінального права вони визначені окремою категорією – «предикатний злочин». Відповідно, проведений аналіз наведених вище даних про кількість кримінальних проваджень, дає можливість зазначити, що в абсолютній більшості випадків (90%) предикатні злочини були вчинені у сфері службової й господарської діяльності, та лише 3 (2%) з них було направлено до суду з обвинувальним актом (ст. 291 КПК України).

За попередніми нашими оцінками, чинником, який унеможливує попередженню та сприяє вчиненню таких небезпечних предикатних дій на шкоду національним інтересам, є можливість їх здійснення в межах цивільних правовідносин суб'єктів господарювання, як спосіб вчинення злочину, його приховання, а також надання їм законного вигляду.

Вищезазначене, а також необхідність захисту національних інтересів, виконання взятих на себе зобов'язань у межах "Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європей-

ським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку" (угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014) та відповідно до Рекомендації FATF та 4-ту і 5-ту Директиви Європейського Союзу проти відмивання коштів та фінансування тероризму, які вже впроваджені в усіх країнах-членах ЄС та є обов'язковою для країн, що мають намір на членство, зумовлюють достатньо гостру потребу вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства, у тому числі й щодо кримінально-правової протидії предикатним злочинам.

Аналіз останніх наукових публікацій

Проблематика кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності розглядалася у наукових працях таких учених як: Бажанова М.І., Бауліна Ю.В., Борисова В.І., Будзана М.І., Киричко В.М., Мельника М.І., Некрасова В.А., Сташиса В.В., Тація В.Я., Чаричанського О.О., Тулякова В.О., Тютюгіна В.І., Ховранюка М.І. та багатьох інших. Однак, наявний науковий доробок має фрагментарний характер та потребує актуалізації з урахуванням змін кримінального законодавства України та інших нормативно-правових актів у сфері боротьби з легалізацією майна, одержаного злочинним шляхом.

Метою статті є дослідження підходів до тлумачення даного поняття та на підставі теоретичного узагальнення визначити власні підходи до розкриття його змісту для вдосконалення законодавства в цій сфері. Здійснити теоретичне узагальнення підходів до визначення категорії «предикатний злочин» та сформулювати авторське бачення щодо нормативно-правового його закріплення.

Наукова новизна дослідження пов'язана із подальшим розвитком наукової думки щодо підходів до визначення категорії «предикатний злочин» у теорії кримінального права України.

Виклад основного матеріалу

Етимологічно слово «предикат» є латинського походження (лат. *Praedicare* – про-

голошувати, заявляти, присуджувати). В українську мову увійшло як термін, який широко вживається в західноєвропейському мовознавстві в такому ж значенні, що й присудок[1].

Разом з тим, у науці ця категорія набула достатньо широкого вжитку в зовсім інших інтерпретаціях та різних значеннях, залежно від предметної області знань.

Широко вживане словосполучення «предикатний злочин» вказує на необхідність розгляду його, насамперед, з точки зору кримінально-правової характеристики як базової для всіх наук кримінально-правового циклу, адже саме вона і дає поняття злочину, виділяє його стадії, визначає систему злочинів, досліджує їх із позиції суспільної небезпеки, протиправності і відповідальності за вчинене[2, С. 41-42].

У теорії кримінального права України категорія «предикатний злочин» достатньо широко зустрічається, хоча й рівень її розробки, на нашу думку, має відносний характер. Як правило, вітчизняні дослідники в спеціалізованій літературі використовують це словосполучення при наданні кримінальної характеристики діяння, за яке передбачено кримінальну відповідальність за ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом».

Так, В.М. Киричко, В.Я. Тацій, О.І. Перепелиця, опрацьовуючи цю тематику, визначили, що таким є суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню), яким може бути, поперше, злочин, передбачений законодавством про кримінальну відповідальність (крім статей 207 та 212 КК), за який передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох і більше років; по-друге, суспільно небезпечне діяння, яке визнається злочином за кримінальним законом іншої держави, якщо й Кримінальним кодексом України за таке саме діяння передбачена відповідальність у виді позбавлення волі на строк не менше трьох років [3, С. 216].

Такий же підхід був і у Чаричанського О.О., який на підставі теоретичного узагальнення підкреслив, що діяння, яке містить ознаки злочину, передбаченого законом про кримінальну відповідальність, є

головною ознакою предмету легалізації [4, с. 65-80]

На нашу думку, такі підходи цілком відповідали редакції закону станом на 2010 рік [5], однак певні положення є дискусійними та у з урахуванням законодавчих змін у цій сфері сучасний науковий доробок потребує певного уточнення, про що нами буде зазначено нижче.

У цілому, починаючи з дати прийняття Кримінального кодексу України, редакція ст. 209 КК України зазнавала редакційних змін кілька разів, що, на нашу думку, не могло не вплинути на розвиток наукової думки з порушеної проблематики.

З урахуванням ретроспективного аналізу положень цієї норми слід зазначити, що перша редакція закону містила лише загальну норму про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом без розкриття змісту останньої категорії [6].

Достатньо прогресивними змінами, на нашу думку, стали законодавчі зміни, які набули чинності у зв'язку з прийняттям Закону України № 430-IV від 16.01.2003 р. [7], адже саме завдяки ним було закріплено офіційне тлумачення конструкції предикатного злочину як *«Суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, відповідно до цієї статті є діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох і більше років (за винятком діянь, передбачених статтями 207 і 212 Кримінального кодексу України) або яке визнається злочином за кримінальним законом іншої держави і за таке ж саме діяння передбачена відповідальність Кримінальним кодексом України та внаслідок вчинення якого незаконно одержані доходи.»*, хоча й, на жаль, законодавцем посилення на словосполучення «предикатний злочин» зроблено не було.

У подальшому, з прийняттям Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення» [8], стаття була викладена в остаточній редакції, яка вже не місти-

ла такої роз'яснювальної норми в примітках до неї.

На наш погляд, такими діями автори цього закону, на шляху реалізації власного бачення щодо гармонізації законодавства України з вимогами міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення, спробували сформулювати зміст даного кримінального правопорушення таким чином, щоб у ньому були перераховані всі можливі способи реалізації права власності на майно, яке повністю або частково може бути злочинного походження з урахуванням інших протиправних дій, спрямованих на приховування злочину.

Проаналізувавши прийняту норму, варто погодитися з певними висновками Головного науково-експертного управління Верховної Ради України до законопроекту реєстр. № 2179 від 25.09.2019 цього Закону, а саме щодо критики запропонованого формулювання предмету відповідного складу злочину *«майно, щодо якого фактичні обставини вказують на його одержання внаслідок суспільно небезпечного діяння»* [9], адже, справді, для того, щоб притягти особу до відповідальності за такий вид кримінального правопорушення має бути встановлена наявність як об'єктивних, так і суб'єктивних ознак відповідного предикатного діяння, передбачене саме Кримінальним кодексом України. Більше того, слід вказати й на те, що застосовані словосполучення щодо характеристики суб'єктивних ознак цього діяння *«якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом»*, на нашу думку, виходять за межі усталеної практики формулювання інтелектуальних ознак відповідної форми вини складу злочину, закріпленого в Особливій частині Кримінального кодексу України, яка, як правило, або безпосередньо вказана у межах диспозиції відповідної частини статті, або однозначно впливає з її змісту, а тому, вважаємо, є недоречними.

Аналіз положень чинної ч. 1 ст. 209 КК України дає можливість констатувати,

що конструкція предикатного злочину зведена до формулювання її в загальних родових ознаках, а саме: як злочинне діяння, що передувало легалізації (відмиванню), внаслідок якого було отримано майно.

Отримані результати застосування порівняльно-правового методу аналізу свідчать, що такий підхід у співвідношенні з тим, який був закріплений у першій редакції закону про кримінальну відповідальність, дозволяє врахувати, що не будь-яка суспільно небезпечна дія, наприклад, адміністративне правопорушення, а саме злочине діяння, яке зумовлює отримання економічної вигоди, передує легалізації, тобто діям спрямованим на імітування законності джерел походження таких активів й подальше використання в цивільно-правових відносинах.

Зазначені положення, на наше переконання, враховують розвиток наукової думки, а разом і з тим рекомендації FATF, в межах взятих Україною на себе зобов'язань щодо впровадження світових стандартів у сфері боротьби з відмиванням «брудних» доходів та фінансування тероризму, котрі спрямовані на попередження, недопущення й припинення використання фінансових систем світу для відмивання таких доходів.

Аналізуючи риси предикатних дій, достатньо очевидним є те, що чинна редакція диспозиції ст. 209 КК України містить пряму вказівку на конкретний предмет злочину.

У теорії кримінального права під предметом злочину розуміють «будь-які речі матеріального світу, із певними властивостями яких кримінальний закон пов'язує наявність у діях особи конкретного злочину» [10]. Беручи його за основу, можемо констатувати, що вітчизняний як Кримінальний кодекс, так і чинний Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон від 06.12.2019 № 361-IX) [8] у перехідних положеннях до переліку цих предметів віднесли: майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його пряме чи опосередковане, повністю чи частково одержане злочинним шляхом.

Характеризуючи власне предмет легалізації як важливої ознаки й предикатного кримінального правопорушення, зазначимо, що вже в назві ст. 209 КК України предметом злочину Законом визначено *«майно, одержане злочинним шляхом»*. Власне термін «майно» у диспозиції статті не розкривається, а конкретизується лише посиланням на спосіб одержання означеного майна злочинним шляхом, а також його частку. Разом з тим, базовий Закон від 06.12.2019 № 361-ІХ у визначеннях термінів використовує інше словосполучення *«доходи, одержані злочинним шляхом»* та розкриває його значення як *будь-які активи, одержані прямо чи опосередковано внаслідок вчинення злочину, зокрема валютні цінності, рухоме та нерухоме майно, майнові та немайнові права, незалежно від їх вартості*. Саме такий підхід був застосований у передій редакції ст. 209 КК України до законодавчих змін.

Зважаючи на те, що термін «майно», саме який використаний у базовому законі при розкритті предмета означеного злочину, є узагальненим, а тому його потрібно розуміти у широкому значенні слова. Вважаємо, що вищевказані підходи законодавця до характеристики предмета злочину є взаємодоповнюючими та в сукупності складають зміст особливостей фізичної ознаки предмету предикатних дій.

Поряд з фізичними ознаками предмету злочину в теорії кримінального права вирізняють також і юридичні [4, с. 53]. Як ми вже зазначали вище, ст. 209 КК України має чітке посилання на предмет кримінального правопорушення, а розкриття положень саме щодо джерела походження такого «майна» складатиме зміст юридичної ознаки, а разом і з тим характерні риси предикатного злочину.

Диспозиція цієї статті вказує саме на злочинний шлях одержання такого майна, тобто на певну групу суспільно небезпечних дій. Однак, підходи до тлумачення цієї категорії в теорії та на практиці не завжди співпадали. З урахуванням проведеного аналізу, основна дискусія відбувалася щодо співвідношення категорії «суспільно небезпечні дії» та «злочин».

У цьому контексті слід відзначити Постанову Пленуму Верховного Суду України, яка винесена була саме з метою правильного й однакового застосування судами законодавства про відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та у зв'язку з питаннями, що виникали у судовій практиці під час розгляду цієї категорії справ станом на 2005 рік, зокрема у ній визначено загальні підходи до розуміння категорії предикатного злочину, яким може бути: по-перше, діяння, яке згідно з КК України є злочином і за яке відповідною статтею (частиною статті) цього Кодексу передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк не менше трьох років; по-друге, діяння, яке визначається злочином згідно з кримінальним законодавством іншої держави, якщо й КК України за таке саме діяння передбачена кримінальна відповідальність у виді позбавлення волі на строк не менше трьох років [11].

Більше того, у цьому контексті цим роз'яснювальним документом зверталась увага й на те, що внаслідок предикатного діяння має бути отримана будь-яка економічна вигода, що може складатися з матеріальної власності або власності, що виражена в правах, а так само включає рухоме чи нерухоме майно та документи, які підтверджують право на таку власність або частку в ній.

Зазначене вище, на нашу думку, не суперечить чинній редакції ст. 209 КК України, є актуальним до цього часу та дає можливість на перспективу конкретизувати характеристику предикатного діяння та відмежування його від інших за родовими та видовими ознаками.

Треба також відзначити, що запропонований підхід дещо відрізнявся від тодішніх підходів до розуміння того, які злочинні дії можуть бути віднесені до категорії предикатних дій за вітчизняним законодавством.

Так, зокрема, Чаричанський О.О. у своїх дослідженнях використовує термін «суспільно небезпечні дії», проте у висновок, з одного боку, цілком слушно звужив коло діянь, які передують легалізації, до тих, за вчинення яких законом про кримінальну відповідальність передбачено покарання у

виді позбавлення волі на строк від 3-х і більше років, однак, з іншого боку, прийшов до достатньо суперечливого, на наш погляд, висновку про те, що передуючим легалізації не можуть бути злочини, передбачені ст. 207 КК України (ухилення від повернення виручки в іноземній валюті) (від *Авт. – втратила чинність*) та ст. 212 КК України (ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів) [4, с. 67]. У своїх судженнях автор послався на те, що оскільки при легалізації особа намагається надати злочинним доходам правомірного вигляду, а при вчиненні діянь, передбачених ст. ст. 207, 212 КК України, їх предмети мають абсолютно законне походження, і тому об'єктивно не можуть бути одержаними злочинним шляхом [4, с. 67]. З таким висновком ми категорично не погоджуємось.

Торкаючись цієї проблематики тільки в межах нашого предмета дослідження зазначимо лише те, що з урахуванням проведеного аналізу та власного досвіду практичної діяльності в цій сфері вважаємо, що Чаричанський А.А. у своїй науковій праці не в повній мірі врахував кілька аспектів. По-перше, ці дії на момент прийняття закону були визнані як злочин, а по-друге, об'єктивна сторона складів цих злочинних дій так чи інакше передбачала можливість порушення встановленого законом порядку отримання певної економічної вигоди, що вказує саме на незаконний характер його походження. З огляду на зазначене, вважаємо, що виключення подібної категорії кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності з переліку предикатних злочинів є безпідставним.

На сьогодні для законодавства України «відправними точками» щодо визначення поняття «предикатний злочин» стали акти міжнародного законодавства, а саме: Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом [12], Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму [13], ратифікована Верховною Радою України [14], відповідно до положень яких простежується єдиний підхід до визначення поняття «пре-

дикатний злочин», який означає будь-який злочин, у результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину, зазначених у статті цих Конвенцій (Злочин з відмивання грошей).

Якщо ж порівнювати зазначене вище положення із законодавством країн пострадянського простору, то слід дійти висновку, що у них імплементований схожий підхід, який полягає у тому, що *предикатним злочин*ом визначено винне суспільно небезпечне діяння, заборонене кримінальним законом держави, яке передує легалізації (відмиванню) доходів від такого діяння [15].

На законодавчому рівні вітчизняний підхід до тлумачення категорії «предикатний злочин» все ж таки зазнав принципових змін у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [16], який діяв до прийняття нової редакції Закону від 06.12.2019 № 361-ІХ [8].

Положеннями даного закону було впроваджено нові стандарти FATF, які у порівнянні з попередніми Рекомендаціями [17] посилили вимоги до національних систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Будзан М.І., аналізуючи їх зміст, цілком слушно звернув увагу на те, що ними, у першу чергу, було розширено перелік предикатних злочинів, а разом і з тим повністю уніфіковано процедури протидії фінансуванню тероризму із процедурами боротьби з відмиванням коштів, запроваджені нові вимоги щодо боротьби з фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, посилено вимоги щодо протидії відмиванню корупційних доходів тощо [18].

Вважаємо, що в цілому законом № 1702-VII від 14.10.2014 року вдалося створити передумови до подальшого розвитку й комплексного удосконалення національного законодавства у сфері фінансового моніторингу, як наслідок, у вітчизняному законі про кримінальну відповідальність було, на нашу думку, правильно, змінено підхід щодо визначення предикатних злочинів у частині

включення податкових злочинів до предикатних.

Це стало можливим також і тому, що редакція статті 4, котра закріплювала визначення дій, які належать до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, не містила жодних посилань на будь-які винятки із загального розуміння конструкції предикатного діяння. Тотожний підхід збережено й у чинному законі від 06.12.2019 № 361-ІХ, хоча відповідно норма і зазнала певних змін, у частині викладення формулювання предмета злочину - «**доходи, одержані злочинним шляхом**» замість «**активи, одержані внаслідок вчинення злочину**», які по суті враховані закріпленням терміном «майно» у диспозиції ст. 209 КК України, на що нами увага вже зверталась.

Слід відмітити, що чинна редакція нормативного закріплення формулювання джерела одержання предмету легалізації дала змогу вирішити наукову дискусію з цього питання, остаточно вказавши саме на вузьке трактування цієї категорії, тільки у значенні діянь, що містять ознаки кримінального правопорушення (злочину).

У контексті порівняльного аналізу, на наш погляд, досить цікавим фактом стало ще й те, що прийнятий у 2019 році Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення» [8], визначення категорії «предикатний злочин» не містить взагалі. А зважаючи на те, що даний закон є базовим та приймався на виконання пункту 26 плану заходів на 2017–2019 роки з реалізації Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Уряду [19], вважаємо, що це є його недоліком.

На державному рівні легальне поняття «предикатний злочин» згадано лише в міжвідомчому наказі щодо порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України

08 квітня 2019 року за № 368/33339, і яке звучить як «суспільно небезпечне діяння, що передувало (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [20].

Такий підхід, на нашу думку, не суперечить положенням актів міжнародного законодавства, які згадувалися вище, однак його не можна вважати вдалим. Перш за все, це пов'язано з тим, що вказівка лише на суспільну небезпечність або протиправність не враховує обов'язкову наявність таких ознак як винність та караність. Більше того, таке поняття, як «суспільно небезпечне діяння», не завжди є злочином, оскільки широке трактування незаконних дій може означати й інші правопорушення, наприклад, умисні порушення норм цивільно, адміністративного, кримінального й іншого законодавства.

Про це у своєму науковому дослідженні також зазначав Чаричанський О.О., який цілком слушно вказав на те, що, по-перше, предикатним діянням може бути тільки злочин, оскільки лише за злочин може бути передбачене покарання Кримінальним кодексом України; по-друге, злочинний шлях одержання доходів прямо витікає з безпосереднього об'єкту даного злочину - суспільних відносин, що складаються з приводу заборони використання у сфері господарської діяльності доходів, одержаних злочинним шляхом; по-третє, це впливає з конвенційного характеру цього злочину, кримінальна відповідальність за вчинення якого пов'язується у міжнародному законодавстві лише з предметами, одержаними злочинним шляхом [21, с. 66]

Тому в контексті аналізу категорії «предикатного діяння» словосполучення «суспільно небезпечне діяння» необхідно розглядати саме у значенні «злочин».

Висновки

Підсумовуючи результати дослідження, можна зазначити, що розвиток та оптимізація вітчизняного кримінального законодавства відбувається в межах взятих Україною на себе зобов'язань щодо впровадження світових стандартів у сфері боротьби з відмиванням «брудних» доходів та фінансування тероризму, котрі спрямовані на по-

передження, недопущення й припинення використання фінансових систем світу для відмивання такого майна. Сучасні світові підходи з питань регулювання суспільних відносин щодо притягнення до кримінальної відповідальності за легалізацію стимулюють внесення змін до законодавства в цій сфері, однак питання нормативно-правового закріплення визначення категорії «предикатний злочин» лишилося поза увагою законодавця.

Отримані результати проведеного дослідження дають можливість зазначити, що Кримінальний кодекс України не містить положень, які б розкривали зміст цього поняття, а закріплений термін у підзаконних нормативних актах не повною мірою враховує законодавчі зміни в цій сфері.

У загальних рисах предикатні злочини розглядають виключно як певну юридичну конструкцію, яка, перш за все, передбачає встановлення факту іншого злочину як ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого виключно ст. 209 КК України.

На нашу думку, назріла в часі необхідність законодавчого закріплення визначення терміну «предикатного злочину» має враховувати те, що, по-перше, легалізації (відмиванню) майна, передуює саме будь-яке кримінальне правопорушення, відповідальність за яке передбачена Кримінальним кодексом України; по-друге, саме ці злочинні діяння прямо чи опосередковано, повністю чи частко мають призводити до виникнення майна, що може стати предметом злочину, передбаченого ст. 209 КК України; по-третє, таку категорію «майно» необхідно розглядати у розширеному значенні, а саме як будь-яку економічну вигоду, що може складатися з матеріальної власності або власності, що виражена в правах, а так само включає рухоме чи нерухоме майно та документи, які підтверджують право на таку власність або частку в ній.

Література

1. Словник української мови : в 11 томах. – Том 7, 1976. – Стор. 526

2. Некрасов В.А. Податкові злочини, що вчиняються з використанням високих ін-

формаційних технологій : оперативно-розшуковий аспект : монографія / В.А. Некрасов, В.П. Поїзд, Є.В. Айдеський. – К. : РВВ МВС України, 2015. – 180 с. – С. 41-42.

3. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. ; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 608 с.

4. Чаричанський О.О. Підстави кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, за Кримінальним кодексом України : дис. канд. юр. наук : 12.00.08 / – Харків, 2004. – 205 с.

5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» : Закон України від 18.05.2010 № 2258-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2258-17> (втратив чинність).

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405> (перша редакція — прийняття від 05.04.2001).

7. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України : Закон України від 16.01.2003 № 430-IV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-15>.

8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n880>.

9. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України від 02.10.2019 до законопроекту реєстр. № 2179 від 25.09.2019 «Проект Закону про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2179&skl=10.

10. Кримінальне право України: Загальна частина : Підручник / За заг. ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – Харків: 1998. – С. 78.

11. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 № 5 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05>.

12. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом Конвенція, Міжнародний документ від 08.11.1990, ідентифікатор 995_029 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_029.

13. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму : Конвенція, Міжнародний документ від 16.05.2005, ідентифікатор 994_948 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_948.

14. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: Закон України від 17.11.2010 № 2698-VI (з змінами, внесеними згідно із Законом № 361-IX (361-20) від 06.12.2019) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17#Text/>.

15. Модельный закон «О противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения : Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств - участников Содружества Независимых Государств от 28 ноября 2014 года № 41-16 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31674563#pos=0;0.

16. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text>.

17. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) : Постанова Кабінету Міністрів України і Національного Банку України від 28.08.2011 № 1124. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF#Text>.

18. Бадзан М.І. Основні етапи формування національної системи боротьби з відмиванням злочинних доходів / М.І. Бадзан – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1127>.

19. Про реалізацію Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 601-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601-2017-%D1%80#Text>.

20. Про затвердження Порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів : Наказ Міністерства Фінансів України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України від 08.04. 2019 року № 368/33339 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0368-19#Text>.

21. Чаричанський О.О. Підстави кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, за Кримінальним кодексом України : дис. канд. юр. наук : 12.00.08 / . – Харків, 2004. – 205 с.

CATEGORY “PREDICATE CRIME” IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE

The current state of legislative support to combat economic crime, as well as the shortcomings of the state system of criminal

prosecution for legalization (laundering), criminally acquired property have turned the credit and financial system of Ukraine into a zone conducive to the spread of such socially dangerous actions. That is why the issue of normative consolidation of the category “predicate crime” in the domestic criminal law have appeared at the center of professional discussion.

The purpose of the article is to study the approaches to the interpretation of this concept and on the basis of theoretical generalization for determining their own approaches to the disclosure of its content to improve legislation in this area.

The scientific novelty of the study is related to the further development of scientific thought on approaches to defining the category of “predicate crime” in the theory of criminal law of Ukraine.

Moreover, a normative legal provisions on the characteristics of a predicate crime have been developed based on theoretical generalization, analysis of domestic legislation and international treaties ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. Furthermore, it is formed the author’s vision to the scientific achievements in this field, and also concerning legislative aspects of fixing of definition of a category “predicate crime” in the Criminal law of Ukraine.

Conclusions. Summarizing the results of the study, it can be noted that the development

and optimization of domestic criminal law is within Ukraine’s commitments to implement global standards in the fight against money laundering and terrorist financing, which are focused on preventing and terminating the use of financial systems of the world for laundering such property. Modern global approaches to the regulation of public relations to prosecute for legalization stimulate changes in legislation in this area, but the issue of legal consolidation of the definition of “predicate crime” remained out of the legislator’s attention.

Further improvement of domestic criminal legislation in this area should take into account several aspects that determine the content of this category, it is, first, the legalization (laundering) of property, preceded by any criminal offense, liability for which is provided by the Criminal Code of Ukraine; secondly, it is these criminal acts that directly or indirectly, in whole or in part, must lead to the emergence of property that may become the subject of a crime under Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine; thirdly, such a category of “property” should be considered in a broad sense, namely as any economic benefit that may consist of tangible property or property expressed in rights, as well as movable or immovable property and documents that confirm the right to such property or a share in it.

Key words: predicate crime, legalization (laundering) of property, socially dangerous actions.